

2021-05-12

Barn- och utbildningsnämnden

Handläggare
Emma Svensson
Bibliotekarie
Barn- och utbildningsförvaltningen
0451-26 84 45
Emma.svensson@hasselholm.se

Yttrande över remiss - Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) Delbetänkande av Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel

Förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden föreslås besluta följande:

Yttrandet antas som barn- och utbildningsnämndens eget och översänds till Utbildningsdepartementet.

Ärendet

Hässelholms kommun har fått möjlighet att yttra sig över utredningen *Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3)*. Även Hässelholms kultur- och fritidsnämnd yttrar sig över utredningen.

I Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3) utreds och föreslås åtgärder för att stärka skolbiblioteken i syfte att ge alla elever i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan likvärdig tillgång till skolbibliotek. Med tillgång menas direkt tillgång till skolbibliotek på den egna skolan, på samma adress eller i angränsande byggnader. Åtgärderna föreslås bli gällande i skollag och läroplaner.

I utredningen föreslås bland annat att:

- Skolverket ska få ett utvidgat uppdrag och även ansvara för skolbiblioteksfrågor. ”Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling samt *skolbibliotek*”
- Bestämmelser ska tillföras i läroplanen som stärker rektors ansvar för skolbiblioteksverksamheten med tydlig förankring i skolans verksamhet.
- Skolbiblioteken ska vara bemannade med utbildad personal som i första hand har en examen inom biblioteks- och informationsvetenskap.
- Skolverket ska få i uppdrag att svara för en uppdragsutbildning för lärare med utökat uppdrag inom skolbibliotek, lärarbibliotekarier.

- Samverkan rekommenderas mellan biblioteksutbildningarna och lärarprogrammen för att öka kunskapen om varandras yrken.
- Det ska finnas ett skolbibliotek på alla skolor. Vid utökade samarbeten ska detta regleras genom ett avtal i en skriftlig överenskommelse

Förslag till yttrande:

Barn och utbildningsnämndens uppfattning är att ansatsen till att stärka skolbibliotekens verksamhet och kompetens är positiv och samtidsaktuell. En bra tillgång till ett välfungerande skolbibliotek från förskoleklass till och genom gymnasiet skapar många förtjänster som bidrar till lärande, måluppfyllelse, läsande, källkritiskt tänkande, och demokratisk utveckling. Dock saknas rekommendationer för nyckeltal, för bemanningsgrad, medieanslag och storlek av lokal i utredningen.

Utredningen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag och även ansvara för skolbiblioteksfrågor genom ”Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling samt skolbibliotek”. Barn- och utbildningsnämnden ser detta som positivt för utvecklingen av skola och skolbibliotek både på lokal och på nationell nivå och anser att förslaget att inkludera skolbibliotek är gott och att det kommer bidra till utveckling, ökad kompetens, legitimitet och förståelse för skolbibliotekens verksamhet i skolan.

Barn och utbildningsnämnden ställer sig positiva till utredningens förslag om att svensk bibliotekslag 2013:801, §10, får ett tydligt tillägg där syftet med skolbibliotek och dess bemanning hänvisas till skollagen kap 2, § 30. Förslaget innebär bland annat att utbildade bibliotekarier primärt ska bemanna skolbiblioteken vilket skapar möjligheter för elevers måluppfyllelse och demokratiska utveckling genom att bland annat arbeta med källkritik och läsning. Förslaget kan även bidra till att skolbiblioteken får en tydligare förankring i skolans systematiska kvalitetsarbete vilket ses som positivt av nämnden.

Utredningen föreslår att det ska finnas ett skolbibliotek på varje skola och detta ställer sig barn- och utbildningsnämnden positiva till. Forskning visar att ett välutrustat och uppdaterat skolbibliotek är en viktig del i skolan som tillsammans med utbildad och kompetent personal kan bidra till vinster och utveckling för eleverna. Det är vanligt att skolbibliotekarien har en låg tjänstgöringsgrad och därför är det av stor vikt att understryka att skolbibliotekariers kompetens bör användas på rätt sätt.

Nämnden vill belysa problematiken med att tillgodose likvärdig skolbiblioteksverksamhet även för små skolenheter med mellan 25–60 elever. Eftersom bemanningsgraden är låg kan tjänsten behöva kombineras med andra skolor och detta kan påverka skolbibliotekens verksamhet, målarbetet och elevers tillgång till skolbiblioteks kompetens under sin skoldag. Ett förslag måste beakta denna problematik.

Nämnden efterfrågar tydlighet kring de ökade kostnaderna för kommunen som förslaget medför, och framhåller att det är en förutsättning att extra medel tillskjuts för att utredningens förslag ska kunna förverkligas.

Det bör även framhållas att om det anställs obehörig personal (personal utan akademisk utbildning) till skolbiblioteket så kan det sänka skolbiblioteksverksamhetens kvalitet och bidra till en ojämlikhet mellan skolorna.

I vissa fall finns möjligheter att samarbeta mellan olika instanser. Barn och utbildningsnämnden anser att avtal mellan skola och folkbibliotek gällande lokal, bemanning, litteraturanslag etc. är av positiv karaktär och detta kan innebära ökade vinster.

Utredningen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag att svara för en uppdragsutbildning för lärare med utökat uppdrag inom skolbibliotek, lärarbibliotekarier. Titeln efter genomgången utbildning bör vara lärarbibliotekarier och att kompetensutvecklingen enbart omfattar arbete i skolbibliotek. Barn och utbildningsnämnden stödjer förslaget. Samtidigt vill nämnden understryka vikten av att inte lärare väljs till uppdraget som är i behov av anpassning av sin tjänst. Skolbibliotekarieyrket är omfattande och kräver kompetens, mångsidighet, stresstålighet och ska vara till nytta för hela skolan. Nämnden efterfrågar ett förtydligande kring de kostnader som det medför att vidareutbilda lärare till lärarbibliotekarier och hur dessa kostnader ska täckas.

Barn och utbildningsnämnden ser även positivt på att lärarprogrammen och biblioteksprogrammen närmar sig varandra och att det ska strävas efter en ökad förståelse inom respektive utbildningsområde och profession. Här finns stora vinster för skolans framtida utveckling och därför efterfrågas ett större inkluderande i rektorsutbildningen.

Skolbibliotekets personal ansvarar oftast ensam för verksamheten. Därför är det av vikt att framhålla värdet av att det finns utvecklade nätverk på lokal, regional och nationell nivå för skolbibliotek och/eller samordningscentraler som kan bidra till litteraturstöd, skolbiblioteksutveckling och stärkt kompetensutveckling. Dessa nätverk kan även fungera som broar för elever så att de når fler kulturella instanser.

Barn och utbildningsnämnden anser att utredningen har tagit upp många viktiga aspekter och genomtänkta förslag och faktakunskaperna är väl förankrade från dagens skolbiblioteksverksamhet. Nämnden vill slutligen åter lyfta vikten av ökat anslag till skolan som en förutsättning för att kunna erbjuda likvärdig skolbiblioteksverksamhet med utbildad och kompetent personal på alla skolor.

I tjänsten

Emma Svensson
Bibliotekarie

Handläggare
Bibliotekschef Anette Mjöberg
Kultur- och Fritidsförvaltningen
0451-26 71 19
Anette.Mjoberg@hasselholm.se

Svar remiss - Skolbibliotek för bildning och utbildning

Kultur-och fritidsförvaltningens uppfattning är att ambitionen att stärka skolbibliotekets organisation, innehåll och roll är god, då forskning visar att ett väl fungerande skolbibliotek stärker elevernas läsförmåga och höjer elevernas kunskapsinhämtande.

Dock saknas rekommendationer för nyckeltal för bemanningsgrad, medianslag och storlek av lokal i utredningen.

Förvaltningen ser positivt på att svensk bibliotekslag 2013: (801) & 10 får ett tydligt tillägg där syftet med skolbibliotek och dess bemanning hänvisas till skollagen kap.2 § 30. Detta kan leda till att den bristande likvärdighet bland skolbibliotek kan komma att minska då tolkningsmöjligheter minskas och kraven ökar på skolledningen att satsa på skolbibliotek. Delbetänkandets förslag till ändring av skollagen är därför central.

Den mest avgörande faktorn för att höja kvalitén i skolbibliotek är genom bemanning med utbildade bibliotekarier. Skolbiblioteken har också en viktig roll som plattform för information och demokrati dvs barn och ungdomar ska kunna ha lika tillgång till digital och analog information oberoende av socioekonomisk bakgrund något som Barnkonventionen påtalar. Bemanning på skolbibliotek är den viktigaste frågan men också då en bemanning som motsvarar elevantalet på skolan.

Utredningen föreslår bland att skolbiblioteken i första hand ska vara bemannade med utbildade skolbibliotekarier vilket förvaltningen anser vara ett positivt förslag för att höja kompetensen inom skolbibliotekariekåren som nu kan vara lärare utan bibliotekariekompetens.

Utredningen föreslår även att skolbiblioteket i första hand ska finnas på den egna enheten och poängterar vikten av att elever ska ha daglig tillgång till skönlitteratur,

Kultur- och Fritidsförvaltningen

sakprosa och digitala medier. Viktigt att påtala då dåligt utrustade skolbibliotek ofta lånar otroligt stora mängder böcker från folkbiblioteken för att fylla upp sina hyllor istället för att ha tillgång till ordentliga bokanslag från skolenheten.

Kultur-och fritidsförvaltningen anser också att det är av vikt att delbetänkandet påtalat att när folkbiblioteken och skolbibliotek är integrerade lokalmässigt behövs tydliga skriftliga avtal istället för muntliga överenskommelser. Det blir då lättare att hänvisa till avtalen då båda parterna har besparingsbeting. Det händer att skolenheter drar in ekonomiska anslag till bokinköp, minskar skolbibliotekariens bemanning i skolbiblioteken under besparingstider och folkbiblioteken får täcka upp och stå för alla bokinköp och kostnader.

Kultur-och fritidsförvaltningen vill poängtera att skolbiblioteket inte främst är rummet, böcker och övriga medier utan den kompetens som verkar med utgångspunkt därifrån. Ett skolbibliotek kan inte i sig själv öka en elevs digitala kompetens eller läslust. Därför är det nödvändigt att beslut tas som inte bara ger stärkta skolbibliotek utan också stärkta skolbibliotekarier.

Förvaltningen anser att utredningen har tagit upp många viktiga aspekter och genomtänkta förslag och faktakunskaperna är väl förankrad från dagens skolbiblioteksverksamhet.

Anette Mjöberg

Bibliotekschef

Bibliotekschef

Kultur- och Fritidsförvaltningen

Postadress: Stadshuset, 281 80 Hässleholm **Telefon:** 0451-267 000

E-post: kommunen@hassleholm.se **Bankgiro:** 8663494 **Org. nr:** 212000-0985 **Webb:** www.hassleholm.se

Faktureringsadress: Hässleholms kommun, FakturorHLM, Box 140, 281 22 Hässleholm